Aby svou bitvu vyhrála, musí revolta studentstva středních a vysokých škol vytrvat a zakořenit

Šest týdnů boje středoškolských a univerzitních studentek, studentů proti jejich studijním podmínkám začalo vládu nutit k ústupkům. Současný stav ve školách však můžeme skutečně změnit tím, že hnutí bude pokračovat a zapustí ve školách kořeny.

Povstání mladých lidí ze středních a vysokých škol, které začalo 18. září v Créteil, ukázalo, navzdory policejní represi, velké odhodlání. Požadavky se vztahují k materiálním podmínkám: zchátralé školní budovy, dlouhá výuka, nedostatek učitelů a učitelek a neschopnost úřadů nahrazovat je, systém výběru po střední škole Parcoursup. Středoškolské a univerzitní studentstvo správně cítí, že situaci nelze dál tolerovat. A jedná podle toho. S pomocí blokád, demonstrací nebo absentérismu dává svému odmítnutí školského systému praktickou podobu.

Vláda, která byla k oněm požadavkům předtím zcela hluchá, nyní začala jejich platnost uznávat a ohlásila první ústupky: „úpravy“ systému Parcoursup, po nichž bude následovat jeho „nahrazení“, „zvážení“ průběžného hodnocení, snížení počtu žáků ve třídách některých středních škol, nábor nových učitelů a učitelek, zlepšení rozvrhů, opravy školních budov, vytvoření nových míst ve vyšším vzdělávání, indexace studentských stipendií podle inflace…

Všechny tyto sliby, často vágní, jsou a budou předmětem rozmarů rozpočtových debat anebo prezidentských voleb. Mládež, která se protestů účastní, ví, že se s nimi nemůže spokojit. Nemůže věřit státu ani politikům jakékoli orientace.

Jediná záruka leží v jejích vlastních rukách: může jí být jen politická organizace, v místě studia, která zahrne i vyučující a další personál, který rozpozná, že mu jeho třídní zájem diktuje sjednocení se se studentstvem v boji.

I. Proč stát nedělá nic, aby úpadku škol čelil?

Rozpočet francouzského státu je v krizi. Hlavní příčinou jsou stále větší potíže, s nimiž se státy celého světa potýkají při financování prostřednictvím svého zadlužování. Pokud jde konkrétně o školství, rozpočet se podle předpokladů od roku 2024 bez započtení důchodových výdajů do roku 2026 zvýší o 0,6 procenta. V období inflace to znamená, že reálný rozpočet klesá. Pro srovnání: rozpočet ministerstva vnitra se zvyšuje o 7,6 procenta, rozpočet armády o 21 procent.

V obtížné finanční situaci dává francouzský stát přednost zbrojení a udržování pořádku: připravuje se na vnější válku proti svým nepřátelům i na vnitřní válku proti vlastnímu obyvatelstvu.

Pokud jde o vzdělávání, stát nechává situaci vyhnívat a čeká, že problém zmírní pokles počtu žáků: mezi lety 2024 a 2026 se jejich počet snížil o 2,4 procenta. Stát předpokládá, že do roku 2035 bude pokles pokračovat a oproti dnešku bude minus 14,2 procenta.

Dnešní středoškoláci čekat nemohou. Nechtějí být obětováni ve jménu budoucnosti. Stát jim však nabízí pouze policejní represe, stejné násilí a stejná zranění, které nadělil Žlutým vestám nebo „výtržníkům“ z předměstí, stejně jako účastníkům protestů proti zákoníku práce v roce 2016 nebo proti důchodové reformě v roce 2023.

II. Funkce středních škol jako míst, kde jsou mladí drženi a disciplinováni, převažuje nad vzděláváním

Podniky potřebují stále méně kvalifikovanou pracovní sílu, kapitalistická společnost proto už nemá takovou potřebu mladé vzdělávat. Úkolem školy je vštěpovat dochvilnost, poslušnost, hierarchii a soutěživost. Její hlavní funkcí je disciplinovat budoucí pracovní sílu – žáky. Škola je především nástrojem reprodukce společenského řádu, skrytým za řečmi o občanství. Školský systém republiky není ničím jiným než školským systémem kapitálu, takzvaně demokratická republika je jeho konečným garantem. Stále více slouží jako jakýsi denní stacionář pro mladistvé, aby jejich rodiče mohli chodit do práce, nebo jako místo, kde se odkládají budoucí nezaměstnaní, které kapitál nepotřebuje – s výjimkou jejich role průmyslové rezervní armády.

V odborném školství se to projevuje růstem bezcenných oborů bez vyhlídek na pracovní uplatnění a kvalifikací, jejichž hodnota na trhu práce klesá. Rozšiřování učňovského vzdělávání na odborných středních školách slouží pouze k zajištění levné pracovní síly, nikoli ke skutečnému vzdělávání učňů nebo k tomu, aby po vyučení získali stabilní a řádně placené zaměstnání.

ozvěte se na e-mail: pmprio2018@gmail.com

Ve všeobecném vzdělávání došlo k narušení průchodnosti k vyššímu studiu. Před zavedením systému Parcoursup sice žáci čelili svévolným formám výběru, například losováním, ty však zůstávaly poměrně omezené. O výběru rozhodovaly první ročníky univerzity. Posuzovala se způsobilost ke studiu, jak ekonomická (tedy zda člověk pochází z dostatečně zajištěné rodiny), tak individuální. Dnes se výběr odehrává ještě před vstupem na vysokou školu, podle svévolných a zcela neprůhledných kritérií, která se však stala pravidlem. Tato kritéria nedávají individuální volbě žádnou šanci: středoškolák si nemůže vybrat ani podle regionu, ani podle pověsti své střední školy. A bez úspěšného přechodu na vysokou školu nemá všeobecné vzdělání na pracovním trhu žádnou hodnotu.

Přechod na průběžné hodnocení nemá za cíl spravedlivěji ocenit maturitní zkoušky, ale vytlačit ze studia středoškoláky a středoškolačky, kteří se nejvíce vzpírají disciplíně. Je v souladu s někdejším pokusem Všeobecné národní služby,[1] která měla zařadit žáky do organizovaných struktur.

III. Středoškoláci a středoškolačky odmítají školní odkladiště bez perspektivy, státní disciplínu i kapitalistickou společnost

Odmítání organizovaného podřízení, kolektivní odchody ze školy a střety se systémem v praxi dokazují (nad rámec názorů jednotlivých skupin) aktivní odmítnutí současné podoby školy. Prosazuje se náhled, jakkoli nejasně, že škola je pro většinu vězením, jehož absolvování v žádném případě nezaručuje slušnou mzdu ani přijatelné pracovní podmínky.

Vzhledem ke svému složení se toto hnutí částečně vymyká falešným středoškolským odborům. Schází mu kvalitativní skok směrem k sebeorganizaci. Především však musí zapustit hlubší kořeny tam, kde všechno začíná – přímo ve školách.

Omezit se na hromadění odpadkových košů před vchody a potom vyrazit do města na demonstraci může hnutí z dlouhodobého hlediska velmi pravděpodobně oslabit. Pravidelný hromadný odchod ze školy okamžitě přesouvá hnutí na pole působnosti policie a udržování pořádku. Přestože veřejné mínění stojí na straně středoškoláků, tento typ střetu dnes nepřeje vzniku kolektivní a autonomní politické síly. Bránit se je samozřejmě nutné, ale střety s policií jako účel o sobě vedou do slepé uličky.

To je poučení ze 17. října. Nepokoje, ohně a rabování, k nimž došlo po demonstracích proti kapitalistickému vzdělávacímu systému a vysokým životním nákladům, nebyly, se svou spektakulární povahou, ničím víc než pouhou iluzí lidové moci. Iluzí, která byla rychle udušena státní ozbrojenou silou. Spíše než aby toto před-politické násilí sloužilo politickým cílům hnutí, nijak se o ně nestará a pomohlo obrátit veřejné mínění proti věci tohoto hnutí (zatímco do té doby bylo veřejné mínění boji mládeže ze škol nakloněné).

S příchodem začátku poprázdninové výuky po Svátku Všech svatých vláda sází na strach z dalšího násilí a na své prázdné sliby: tak chce ve školách obnovit pořádek. Ministr školství uvedl, že *„mladí lidé musejí chodit do školy“*, jeho protějšek pro vysoké školství dodal, že *„blokády musejí skončit“*.

Smysluplnější je naopak společně znovu obsadit střední školy a proměnit je v místa trvalé politické organizace, kde by se kolektivně rozhodovalo o aktivitách, které se zde budou konat. A to v úzkém spojení s personálem škol, který hnutí podporuje. Mnozí zaměstnanci, zaměstnankyně mají stejné zájmy: nebýt nuceni pracovat do vyčerpání, vydělávat více peněz a odmítat roli dozorců ve třídách. Učitelé a učitelky by měli konkrétními činy zpochybňovat autoritativní vztah k žákům, který je jim vnucován, a sloužit nikoli svému zaměstnavateli (státu), ale hnutí.

Příklad menšiny učitelů a dalšího personálu, kteří se stavějí mezi policii a středoškoláky, je prvním krokem správným směrem. Zaměstnanci a zaměstnankyně „národního školství“ a žactvo patří do stejné společenské třídy – mezi proletariát, ať už se vzdělávají, pracují nebo nikoli. Jejich jedinou životaschopnou perspektivou je sjednotit se.

Shromáždění ve školách
Akční výbory učitelstva a studentstva
Koordinace mezi školami
Kolektivně určované stávky a blokády
Solidarita s ostatními pracujícími

ZA OBNOVU INICIATIVY PRACUJÍCÍCH
31. října 2026

[1] Service National Universel (SNU, Všeobecná národní služba) byl francouzský program pro mládež ve věku 15 až 17 let, který v roce 2019 zavedl prezident Emmanuel Macron s cílem podpořit „společenskou soudržnost“, občanskou odpovědnost a vlastenectví. Skládal se z dvoutýdenního pobytu v předepsaném režimu (vztyčování vlajky, uniformy, školení) a dobrovolnické činnosti. K 1. lednu 2026 ho stát nahradil projektem vojenské národní služby.

ozvěte se na e-mail: pmprio2018@gmail.com